

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգագրին է 20 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, ԿԱՆՆԻԿ: Ամսական բաժնորգագրին է 2 ֆրանգ. Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ. Նամակ կամ դրամ զրկել այս հասցեով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Armenia
MARSEILLE (France)

Լ. Ա. ՏԱՐԻ

Թիւրքիա

1915 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 10 ԴԷ.

(Ն.Տ. 1915 Հոկտեմբեր 28)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը եթէ հարկ համարի, համառոտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերագրանել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիմ:

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17

ԲԱՅՈՒԱԾ Ե
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԵՆԻԱ”

ԼԱ ՏԱՐԵՇՐԶԱՆԻՆ

(1915 ՕԿՏՈՍՈՍ — 1916 ՅՈՒԼԻՍ)

Ամբողջ 31րդ տարեշրջանի (1915 օգոստոս-1916 յուլիս) բաժնորգագրին է 20 ֆրանգ (4 տոյար ամե. բիկեան կամ 7 ռուբլ և 50 կպկ. ուս. սական) ամէն տեղի համար, ի բաց ա. աւայ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի, ուր կը զրկուի կէս բաժնորգագրով, այ. սինքն ամբողջ չըջանին համար 10 ֆրանգ բաժնորգագրով: Կարելի է բաժնորգագրուիլ նաեւ քանի՜ ամսի համար որ ուզուի, ամսական 2 ֆրանգ (40 սէնդ = 75 կպկ.) հաշուելով, կամ 1 ֆրանգ Թիւրքիայի և Պարսկաստանի համար:

Յայտնի է արդէն թէ անսնք որ ձեռնարկի Օժանդակն արձանագրուած են մեր հրատարակած Օժանդակութեան կանոնագրին համեմատ, իրաւունք կունենան Արմենիա ստանալու, քանի՜ անձի համար որ ուզեն իրենց ստացած յրազրի ծրարին մէջ գրուելով և կէս բաժնորգագրով, այ. սինքն ամբողջ չըջանին համար 10 ֆրանգով կամ ամսական 1 ֆրով, Կարելի է նաեւ Օժանդակի նշանակած բաժնորգի հասցէին ուղղակի զրկել թերթը, 12 1/2 ֆր. (2 1/2 տլր.) բաժնորգագրով:

Մ. ՓՈՐՓՈՒԿԱԼԻԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

	Ֆր. սնգմ.
Ս. Հայ զինագլուհի մը	
Բ. — Է. (Սպառած)	40
Ը. Թիւրքիայի Հայերն եւ իրենց զրազները (Գրեց Մ. Աւետիսեան)	50
Թ. «Արմենիա»-ի յուշարար (Ա. տարի)	1,40
Ժ. Վրէժ	20
ԺԱ. Թամա Բագարիս	20
ԺԲ. Նմոյններ Մ. փոքրագլուհի և զրազ ուսանողներէն	15
Ժ. Մի պոկ կար հայկեաներ (Պոստիկարի և Բեղախոսութեան ծագման պատմութիւնը)	1,40
ԺԴ. Մի գաղթիք	20
Մարտէլէն դուրս զրկելու փոստի ծախքը կը վճարուի հրատարակողէն:	

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի նպատակ Հայ ազատամեղի մեծ ժողով Լոնտոնի քաղաքապետական պալատին մէջ. — Բաղէշի ընդհանուր կոտորածը. — Հայերի կոտորածներին առթով. — Վանի նոր նահանգապետը. — «Ազգային շահերու պաշտպանութեան» Մարտէլի Բանձնաժողովէն. — Տեղական. — Թիւրքական լուրեր. — Պատերազմական զանազան լուրեր. — Նոր ստացւած հրատարակութիւններ. — Ծանուցումներ:

ՄԱՐՄԷՐԻ ԿԱՄ ՖԲԱՆՍԱ ԲՆԱԿՈՎ
ԲԱՆՈՐԴՆԵՐԻՆ ԵՒ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻՆ

Արմենիայի բաժնորգագրուիլը դիւրացնելու համար, ներկայ նոյնքերն ամէն սկսած, Արմենիան իրենց կը զրկենք 6 ամսի համար 5 ֆրանգ կամ 3 ամսի համար 2 1/2 ֆր. բաժնորգագրով որպէս զի կարենան իրենց հոգալին կեանքի վրայ տեղեկութիւններ եւ լուրեր ունենալ, իրենց ալ ոգեւորուիլ Հայաստանի յոյգերով եւ յոյսերով եւ իրենց դատողութիւնը զարգացնել Հայ ազգի իսկական վիճակին եւ անոր պէտքերին նկատմամբ:

Ֆրանսաքանակ ուսանողներ եւ գործաւորներ, փութացէ՛ք օգտուիլ ձեզ ընծայւած այս դիւրութիւնէն:

Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅ ԱՊԱՍՏԱՆԵԼՈՑ
ՄԵԾ ԺՈՂՈՎ ԼՈՆՏՈՆԻ
ՔԱՂԱՔԱՔԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ

(Շաբ. 14րդ. Թուէն)

Գերական Պրայս զլխատու որոշումը ժողովին ներկայացնելով ըստ թէ վերջի ժամանակներս երկու միջազգային ոճիրներ գործուեցան, մին՝ խաղաղ Պէլճիքայի վրայ արշաւումը և միւսը՝ այն ջարդերը որ ի գործ դրուեցան փոքր Սփոյ ամեն կողմը, սկսեալ արեւելքի կողմէն Պարսկաստանի տահմաններէն մինչև արեւմտաքի կողմը Մարմարայի ծովը. այս վերջինները ոչ միայն Պէլճիքայի մէջ պատահածներէն շատ աւելի զէշ եղած են, այլ աւելի զէշ քան թամբըլանի օրէն ի վեր պատմութեան մէջ յիշուած ուրիշ ոեւէ կոտորած: Գաղով Հայաստանի այդ երկրի ժողովուրդը պատմութիւն մը ունի որ ասկէ մինչև երեք հազար տարի առաջ կը հասնի Հայերը առկէ տանելից զար առաջ քրիստոս:

Նէսթիւն ընդգրկեցին և այդ օրէն ի վեր հաստատ մնացին իրենց հաւատքին վրայ, չնայելով այն հալածանքներուն որ նախ կրակապաշտ թագաւորները, յետոյ Սարակինսոցիք և աւելի վերջը Թիւրքերը իրենց դէմ ի գործ դրին:

Արեւմտեան Սփոյ ժողովուրդներուն մէջ անբացատրելի կերպով ա. մենահաճարեղ, ամենալուսաւորեալ, ամենայառաջագիւծ և ամենաաշխատասէր ժողովուրդն են: Եւ ասոնք են այն ժողովուրդը, զոր ինք զինք Թիւրքիոյ կառավարութիւն յորջորջող անդամներու խմբակը սկըսած է դիտմամբ և կամաւ ոչնչացընել: (Դրախեր) Թիւրքերու համար բնաւ չաճաւոր չէ այսպիսի ոճիրներ կատարելը, բայց այսպիսի պարագայի մը մէջ իրենց շահին համար շատ փոյթ չեն ըներ, ոչ ալ արդարութեան և մարդկութեան պատգամներուն:

Ապտիւ Համիտ եւ իր յաջորդները Հայաստանի ժողովուրդեան բնաջնջման ծրագիրը շատ առաջ Սուլթան Ապտիւ Համիտ կողմէն էր երբ ըստ թէ «Հայկական խնդրէն ճողոպրելու ճամբան հայ ժողովուրդէն ճողոպրելն է»: Հայ ցեղէն հարկը հազարէն աւելի սպաննեց. սակայն իւր այս յաջողները աւելի յառաջ գացին ու Հայ ցեղը բնաջնջը ընելու իրենց փորձին մէջ ոչ այրի, ոչ կնօղ և ոչ երախայի գլխով խընայեցին: Գերմանացիները ջանացին սո առասպելը տարածել թէ Հայերը ապստամբութիւններ և դաւադրութիւններ ընելով նայն իսկ իրենք պատճառ եղած են այս կոտորածներուն, բայց Գերմանիոյ կառավարութիւնը այսպիսի բաներ ըսելու համար ամենափոքր հիմ. մը չունի: Հայերը երբէք չեն ապստամբած ու երբէք թշնամական քայլ մը չեն առած երբ իրենց վրայ յարձակում չէ եղած: Այս վերջի տաներկութիւններու միջոցին յատուկ գիտումով տարածուած բազմաթիւ ստուածութիւններէ մին ալ այս է որ մեզի ըզդալ կոտոր թէ Գերմանական կառավարութիւնը ինչ աստիճան որ ճարտար կրնայ ըլլալ պատերազմի

ընթացքին մէջ, անկէ ոչ նուազ ճարտար է նաեւ ստատիստիկեան մէջ (Դրախեր): Անցեալ մայիս ամսուան մէջ Կ.պօլսէն նահանգներու կառավարչներուն հրամաններ խրկուեցան որպէս զի ամբողջ հայ բնակիչները քաղաքներէն և գիւղերէն արտաքսուին: Իսլամ բնակիչներու կողմէ կրօնային մոլեռանդութեան յարձակում մը տեղի չէ ունեցած: Այս հանդարտութեն ծրագրուած և հանդարտութեն գործադրուած կարգադրութիւն մ'է Թիւրք կառավարութեան կողմէն: Այրերը սղան, նուազ են և կիները ու մանուկները իրենց քոյր ունեցածէն կ'զոգատուած, մինչև անգամ մերթ իրենց հանդերձներէն ալ մերկացուած, մի տեսակ կարտանի ձևի մէջ դրուած և անապատ վայրեր արտաքսուած են կիզիլ արևու տակ, իրենց պահապաններու խորագաններովը յառաջ մղուելով: Անոնցմէ ամենք ճամբուն վրայ ինկած են և շատերն ալ խեղագարուելով իրենց մանկուն յուսահատութեամբ նետած: Հաւանօրէն շատ աւելի անձինք կան կորսուած այս կերպ տարագրութեամբ քան քաղաքներու և գիւղերու մէջ ի գործ դրուած ջարդերովիկներ խոշտանգուած են: ամենք մէկգմէկու հետ կապւելով գետի մը մէջ նետուած են և շատ մը կիներ ու երախաներ ալ իբր գերիներ իսլամներու ծախուած են:

Խօսքը ներկայ գտնուող լէյտինէրու (տիլիսանց) ուղղելով Լօրտ Պրայս յարեց թէ այդպէս սաստիկ խոշտանգուած ու նաեւ շուկան ծախուած կիներուն մէջ շատեր կային որ իրենցմէ ոեւէ մէկին չափ լաւ դատարարական և իրենց չափ քաղաքակրթեալ էին: Ինչ տաժանելի կեանք վերապահուած էր այդ զրկաբաղդ զոհերուն:

Գերմանիոյ պատասխանատուութիւնը ինք չէր կրնար հատասել թէ որ աստիճան Գերմանիոյ կառավարութիւնը պատասխանատու է. բայց ստուգապէս և համարձակ կարելի է ըսել թէ այդ կառավարութիւնը կը ընար ջարդերը կեցունել և թէ կամք ընէր (Դրախեր):

Երբ յոճիկի վերջերին առաւ բանակ
մեր կամաւորների միացած ոյժին հետ
մէկտեղ կը պաշարէին քաղաքը և թիւրք
կառավարութիւնը կը պատրաստուէր նա-
հանձնելու, նախ քան նահանջելու կողմը:

ցին Ղուլթիկ ու Պարխանդ գիւղերի հայ Ժողովրդին ևս, իսկ արհեստագործներին ու բանւորներին բեռնուցած զրկեցին Սղերդի կողմը և այնտեղ կոտորեցին: Իրենց այլ քաղաքները, մասնաւորապէս հայ թաղերում այն տները, որտեղ հայերի՝ ապրանքներն էին կեդրոնացած, ու փախան: Քաղաքի մէջ մնացել էին միմիայն արհեստագործներն ու բանւորներն այն ընտանիքները, որ կառավարութիւնը նախապէս չէր կոտորած և վերջերս ալ, ինչպէս յայտնեցինք, ժամանակ չունեցաւ կոտորելու: Նրանք, իրենց տունների պատուհանները նստած անհամբեր կը սպասէին ազատութեան րօպէին, բայց... ուստի նաև ու կամաւորական խմբեր ետ քաշւեցան չուսով:

Մարեցան վերջին յոյսերն ալ և մնացող հայ բնիկները կրկին պաշարեցան բարբարոս հորդանքով:

Վաղարշակ ՕթիկեԱՆ
(Հորիզոն)

ՀԱՅԵՐԻ ԿՈՏՈՐԱԾՆԵՐԻՆ ԱՌԹՈՎ

Վաղինկոմսէն կը հեռագրեն նոյեմ. 4ին.

Պատասխանելով Միացեալ Նահանգների Կ.պօլսի գետպան Տիար Մօրկընթաուի Հայերին ի նպատակը բաժնի ստիպողական կոչին, նիւ Եօրքի մէջ կազմուած է կոմիտէ մը, բաղկացած ամենապատուաւոր կերպով ճանչցուած Ամերիկացիներէ, ինչպէս Տիարներ Չարլս Բ. Կրանդ, Սամուէլ Է. Տիւթըն, Օսկար Սթրոս և այլն, որի նպատակն է այս դժբաղդ ցեղի վերայ գործուած բարբարոսութիւնները ծանօթացնել և Հայերին օգնութեան հասնելու համար գրած հաւաքել:

Այս կոմիտէն զանազան կողմերէ իր ստացած թղթակցութիւններով տեղեկագիր մը հրատարակեց նորբերս: Տեղեկագիրը կը հաստատէ որ ամիսներէ ի վեր հայ ժողովուրդին հանդէպ ձեռք առնուած միջոցները անոր սխտեմական բնաջնջումի ծրագրին գործադրութիւններն են, բոլոր պատմութիւնները կը համաձայնին ապացուցանելու այն անշուք բռնաբարութիւնները որոնց ենթարկուած են Հայերը:

Մինչդեռ բոլոր երիտասարդները կոչուած էին զբօշակի ներքեւ, տարիքոտները դաւերի և գաղտնի զէնքեր պահելու պատրուակին տակ իրենց տունէն տարուած և մեռցուած են դաշտին մէջ, կիները իրենց փոքրիկ զաւակներին հետ վաճառուած են իրենց բնակարաններէն և քաշքուած փողոցներին մէջ, ցերեկ և գիշեր, բոլորովին կայրօտ վիճակի մը մէջ, յետոյ թիւրքերի հետ բռնի ամուսնացնելու կամ կոտորելու համար:

Այս սարսափելի տեսարանների վկայներէ մին մեծապէս պատասխանատու կը բռնէ Գերմանները, ոչ թէ, կըսէ, անոր համար որ Գերմանները ուղղակի կերպով հրամայած են այս ընդհանուր կոտորածը,

այլ որովհետեւ անոնք լռիկ հաւանութեամբ մը համաձայնած են, Միացեալ-Նահանգներին մէջ այսպիսի կարծիք մը չպիտի տրեւր նախքան կոմիտէին ստորագրել այն նամակը որ կըսէր թէ մտահոգ լինելու ոչինչ չկայ և թէ ոչ մէկ ջարդ տեղի չէ ունեցած: Ետոյ Պէրլինի «Տէօյ Թակէս Չայթունկ» լրագրի մէջ հրատարակուած կոմիտէին թղթովի այն յօդուածը որ կը յայտարարէր թէ Հայերի հանդէպ թիւրքերի կողմէ խիստ միջոցներ ձեռք առնուած լինելը թէ և շատ ճշմարիտ է, բայց ատենք իրենց անհրաժեշտութեամբ արդարանալի են և թէ գերման կայսրութեան, ինչպէս և բոլոր գերման լաւ հպատակների պարտքն է իրենց օսմանցի դաշնակցի կողքին կանգնել, առանց ընդունելու ոչ մէկ քննադատութիւն անոր դէմ:

ՎԱՆԻ ՆՈՐ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏԸ

Կովկասեան զօրաբանակի զլխաւոր հրամանատարի հրամանով վանի ժամանակաւոր կառավարիչ նշանակուած է պետական երկրապահութեան 47րդ բրիգադի (վաշտ) շտաբի (սպայակոյտ) պետ փոխգնդապետ Ալֆրէտ Խոսիֆովիչ Տէրմէն, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ուղղած իր գրութեան մէջ իմացընելով իր նոր պաշտօնը, վեհափառի օրհնութիւնը խնդրած և միանգամայն յայտնած է որ իր կառավարելիք շրջանի մէջ աւագակութիւններին և աւարառութիւններին վերջ տրուելու համար՝ վանցի Հայերէն կամաւորական խումբ մը կազմած է ինք, որին պետ նաչալիկ) նշանակած է վանցի Արմենակ Եկարեանը:

«ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՍԷՐՈՒ
ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ» ՄԱՐՍԷՅԼԻ
ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԷՆ

Մարտի, 8 նոյ. 1915

Տիար Խմբագրապետ Ա. Բմէնիսի.

«Ազգային Շահերու Պաշտպանութեան» գօմիթէն պատիւ ունի հրատարակութեան տալու, ձեր պատուական թերթին միջոցաւ, Գ. ցանկը իր հանգանակութեան, իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելով այն յարգելի նուիրատուներուն, որոնք արդէն մասնակցած ըլլալով հանգերձ առաջին ցանկերուն, ոչ միայն յօժարակամ կրկին անդամ աւելի կարեւոր գումարներ ստորագրեցին, այլ և անոնցմէ ոմանք նոյն իսկ թերթերցիւն և քաջալերեցին յանձնաժողովս սոյն երրորդ ցանկը բանալու:

Ազգային մեծագոյն աղէտին արտադրած անհուն պէտքերուն առջև, ամէն հայ սրտին խորէն պէտք է

զգայ թէ պարտաւոր է եղբայրական օգնութեան ձեռք մը կարկառել դժբաղդութեան մէջ գտնուող իր ազգակիցներուն, մանաւանդ ա. նոնք որ ազատ ու ապահով երկիրներու մէջ կը գտնուին ու ամէն շարքէ հեռու են, Կոչում կընենք ուրեմն իրենց առատաբերութեան և կը խնդրենք որ փութացնեն իրենց նուէրները մեր Տիար Գանձապետին բացած Գ. ցանկին համար:

Ի դիմաց Յանձնաժողովոյ

Ատենապետ
Յովհ. ՍԱՀԱԹԵԱՆ
Հասցէ Գանձապետին
Արտաշէս ԿԻԼՊԷԿԵԱՆ
40, rue St.-Jacques

Ազգային հիմնադրամի նսնգանակութեան
ԵՐՐՈՐԴ ԶԱՆԿ

Տեսքը՝	Քր.
Միմիայն թէքէտան	500
Սամաթ-ճեան եղբայր	300
Սարգիս Կիւմշեան	500
Ոմ.ն.	300
Յակոբ Տօնիկեան	300
Յովհաննէս Պալմաեան	200
Ոմ.ն. Բ. Չ.	100
Գառնիկ Աստուածատուր	100
Կարապետ Սրապեան	100
Պ. Սողոմոնեան	50
Ա. Սիկին Թիւրապեան	100
Մկրտիչ Տէր Ամաստեան (առ ի երախտագիտութիւն Պօղոս բաշայի արդիւնաւոր գործունէութեան)	100
Ոմ.ն. Բ. Ս.	200
Ոմ.ն. Գ. Բ.	20
Կարապետ Սեւեան	20
Յարութիւն Գրիգորեան (կամաւոր գաղղ. բանակի)	5
Ոմ.ն. Մ. Տ. Մ.	50
Soncino	50
Տիկին Գայթան-ճեան	20
Ոմ.ն. Հրեայ	10
Jacques Arochas	10
Տիկին Մուրատեան	50
Ա. Գալիկեան (կամաւոր ի ձեպ-լա)	5
Մկրտիչ Տէր Սարգիսեան (ի Բանդոնգ)	15
Գ. Հայրումեանց	200
Փ. Գ. Ա. եղբայր Պօլոեան (ՍԱԼԺԵՐԻ)	50
Մ. Միմասեան	50
	3.405
Նախորդ երկու ցանկերու համագումարը (Տեսնել Ա. Բմ. 1. 52)	2.820
	6.225

Մարտի, 8 նոյ. 1915

Արտաշէս Ա. ԿԻԼՊԷԿԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Մարտի, 6 նոյ. 1915

Տիար Խմբագրապետ Ա. Բմէնիսի.

Ձեր պատուական թերթին վերջին թուոյն մէջ հրատարակեալ իրենց մէկ նամակով տեղւոյս Մատրան Պատ. Հոգաբարձութեան Ատենապետ և Ատենապետ Տեսար. Յ. Սահաթեան և Բ. Չէչեան, իբրև հեղինակները Եւրոպիոյ Առաջնորդ Գեր. Գէորգ Արքեպիսկոպոսին դըր-

ուած սա յայտարարութեան թէ «Ընդհ. Ժողովոյ Ատենապետն ևս հաստատած է Մարտիկոյ Բահանային մէկ նոր ծանր լանցանքը», զարմանք կը յայտնեն թէ ինչու հերքած եմ սոյն յայտարարութիւնը՝ ըսելով «Երբէք չեմ հաստատած այդ ամբաստանութիւնը»:

Ու ինչեալ Տեսար. իրենց նամակին մէջ բառերուն վրայ քիչիկ մը խաղաղէ ետքը, վերջապէս կը բարեհաճին հասկնալ իմ հերքման իմաստը, թէ խնդիրը ամբաստանութեան գոյութեան վրայ չէ այլ անոր ազատացման, թէ ամբաստանութիւնը չէ հաստատուած ըսելը կը նշանակէ ապացոյցով չէ հաստատուած, յանցանքը չէ հաստատուած:

Յիւրաքանչեւ նամակագիր Տեսար. հետ և ընկերակցութեամբ Տէր Հօր գացած ենք վախճանեալ խաչիկ Գիշմիշեանի բնակած պանդոկը ու պանդոկապետ (նոյ թերեւէ լսած ենք իր յայտարարութիւնը զոր հոն ներկայ Տէր Հայրն ալ ժխտած է իր կողմէ ու ասոր վրայ ամէնքնիս պանդոկէն մեկնած ենք: Ահա այս է որ ինչեալ Տեսար. կանուանեն իմ կողմանէ յանցանքին հաստատումը:

Ինչ համար ասանկ փափուկ խընդրոյ մը մէջ կարելի չէր որոշ համոզում մը գոյացնել ու առ ի չգոյէ շօշափելի փաստի մը սեւ պաշտօնական հանգամանք ունեցող վճիռ մը արձակել խղճի մօտք ի նպատակամ ընդդէմ երկու կողմերէ միոյն, ու ամեն պարագայի մէջ անպատճառ Տէր Հօր յանցապարտութիւնը հաստատած նկատել:

Նամակագիր Տեսար. կընեն թէ պանդոկէն ելլելուն՝ Տէր Հօր յանցապարտութեան հաւանականութիւն տեսած եմ. ու այս յայտարարութեան ոյժը աւելցնելու համար կաւելցնեն հարիւրին հարիւր երեակալական համեմատութիւն մըն ալ:

Նոյն իսկ այդ պարագային միթէ՞ յիշեալ Տեսար. չեն գիտեր որ յանցանքի հաւանականութիւն տեսնել երբէք չնշանակել յանցանքը հաստատել. իրենք չէին կրնար գրել Առաջնորդ Սրբազան Հօր թէ ես ևս հաստատած եմ յանցանքը:

Անշուշտ իմ կողմանէ հերքումի մը առջև չպիտի գտնէին զիրենք եթէ իրենց Տեղեկագիրը Սրբազան Առաջնորդ Հօր չլրկած, իմ այսինքն ընդհ. Ժողովոյ անարժան Ատենապետին մէջ մը զաղափարն առած ըլլային ասանկ ծանր խնդրոյ մը մէջ, մանաւանդ որ իմ անունս ալ ի մէջ բերած են. այդպէսով սխալը ժամանակին ճշգուած պիտի ըլլար. բայց դատապարտող տեղեկագիր մը հասցնելու իրենց աճապարանքին մէջ հաւանականաբար խորհած չեն այս տեսակ բաներու:

Կը խնդրեմ, Տիար Խմբագրապետ, հաճիք հրատարակել իմ սոյն բացատրութիւնները, որոնք՝ այժմէն կրնան վերջին պիտի ըլլան ի մասին իմ հերքման գրին, Ձեր սիւնակներուն:

հիւրընկալութիւնը չարաչար չգործածելու համար: Ներկայս չաւարտած, աւերորդ է յայտարարել որ խղճիս գոհացումի համար է միայն որ իմ հերքմագիրը և վերի բացատրութիւնները տուած եմ և ոչ թէ հրաժարեալ հովուին պաշտպան կանգնելու նպատակաւ, ինչ որ ինձ չվերաբերիր, մանաւանդ որ Եւրոպիոյ Առաջնորդ Գերապատիւ Գէորգ Սրբազան Արքեպիսկոպոսը յարմար դատած է տեղւոյս հրաժարեալ հովուին խնդիրը նոր քննութեան մը ենթարկել:

Հաճեցէք ընդունիլ, Տիար խմբագրապետ, իմ ջերմ յարգանաց անկեղծ հաւատարմութիւնը:

Ատենապետ Ընդհ. Ժողովոյն Մարտիկոյ ՄԻՀՐԱՆ ԹԵՔԵՆՆ

ԹԻՒՐԿԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ.պոլսի գերմանական դեսպան Ֆոն Վալէնշայմ մեռեր է հոկտ. 25ին:

Կոմս Վոլֆ Մէթէրնիխ, Լոնտոնի գերմանական նախկին դեսպանը, Կ. Պոլսի դեսպան նշանակուել է:

— Հոռոմի «Գոսիէրէ տէլլա Սէրա» լրագրի Ալեքսանդրիայի թղթակիցը կիմացնէ թէ Թիւրքական Երեսփոխանական Ժողովի նախկին նախագահ և այժմ ծերակուտական Ահմէտ Բիշապէյ Ծերակուտին ներկայացուց յիշատակագիր մը որ կը պարունակէ հետեւեալ հարցերը:

Ինչո՞ւ համար կառավարութիւնը Տարտանէի զօրաբանակների կացութեան մասին ճշմարտութիւնը կը ծածկէ:

Ինչո՞ւ համար կառավարութիւնը զինուորական աղէտները և դրամական սպառումը կը ծածկէ:

Ինչո՞ւ համար կառավարութիւնը կը թողարկէ Հայերի կոտորածը:

Ահմէտ Բիշապէյ ըսած է նաև իր յիշատակագրի մէջ:

« Ինչո՞ւ համար մենք դաշնակցութիւն մը կնքեցինք առանց կշռելու անոր շահերն ու վտանգները: Ինչ պիտի չահինք այս պատերազմէն ուր 400.000 մարդ կը կորսնցնենք կամ բաւական կառավարութիւնը որ ազգը այսպիսի անպաշտպանելի դիրքի մը մէջ ձգեց: »

Այդ յիշատակագրի հրատարակելուն վրայ, ներքին գործերի նախարար Թալէաթ պէյ ձերբակալել տուաւ Ահմէտ Բիշապէյը, որ սակայն արձակուեցաւ դաժնածաւանդ իշխանի հրամանով:

Նոյնպէս 52 երեսփոխանների ձերբակալումը սրտուած է եղեր, բայց ի վերջոյ յետաձգուել է:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՉԱՆՈՉԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսական նաւատորմից մի քանի անգամ ուժակոծեց Պուլիարիան Սև ծովի վրայ ունեցած վառանա և Պուրկուղ նաւահանգիստները, մեծ

քանակութեամբ պատճառելով այդ տեղերը գտնուած զօրանոցներին և վարչական շէնքերին:

— Դեռ անորոշ վիճակի մը մէջ է թէ Ռուսական Ֆէրտինան թագաւորն ու Պրաթիանոսի վարչութիւնը վերջապէս ո՞ր կողմին պիտի յարին, թէ և Ժողովրդին մեծամասնութիւնը Պուրէշի մէջ ահագին ցոյց մ'ընելով պահանջեց որ Ռուսական միանայ դաշնակիցներին հետ կռուելու համար Աւստրիականների և իր արբանեակների դէմ:

— Յունաստանի նախարարապետ Տ. Չախիս երբ փորձով տեսաւ թէ Երեսփոխանական Ժողովի մեծամասնութիւնը, որին պետ կը հանդիսանայ Տ. Վէնիզէլոս, իրեն վստահութեան քուէ չտար, հրաժարեցաւ կոստանդին թագաւորը նախարարապետ նշանակեց Տ. Սքուլիտիսը որ մեծ հեղինակութիւն ունեցող անձ մը չէ և հաւանական է որ չպիտի յաջողի երեսփոխանութեան մեծամասնութիւնը իր կողմը շահել: Կը կասկածուի որ թագաւորը երկրորդ անգամ լինելով լուծէ Երեսփոխանական Ժողովը:

— Սերպերն իրենց երկրի հիւսիսային մասին մէջ անկարող են դիմադրել աւստրիականների և պուլկարների երկկողմանի արշաւանքին: Արդէն Գերմանիան Դանուբի վրայ յով և Պուլիարիայի միջոցով սկսած է ազդամովները հասցնել Թիւրքիային: Բայց դաշնակիցների զօրքերը Սերպերին օգնութեան հասան հարաւակողմը Սալոնիկէն ուր Պուլկարները մեծ կորուստների ենթարկուելով յաղթուած կը նահանջեն: Դաշնակիցները կամաց կամաց բայց հետզհետէ կը յառաջանան միշտ դէպի հիւսիս:

— Անգլիայի Ճօրճ թագաւորը որ Ֆրանսա եկած էր, անգլիական զօրքերը հանդիսաւոր կերպով աչքէ անցացած տոնն մի քանի հազար զօրքերին ի պատիւ թագաւորին ըրած համակրական ցոյցերի միտքերան աղաղակէն թագաւորին նստած ձին վախցած ծառացաւ ետեւի ոտքերին վրայ և թէ և թագաւորը զրուակցեց ձին, բայց զետիւնը ցեխին պատճառով շատ սահուն դարձած լինելով երբ ձին կրկին ծառացաւ, ինկաւ կողին վրայ: Թագաւորը վընասուեցաւ ձին այդ անկումէն: Բայց հիմա որ Լոնտոն վերադարձած է, վերջին լուրերէն կիմացուի որ առողջացեր է:

— Ֆրանսայի զինուորական ընդհանուր հրամանատար զօրավար Ժօֆրը Լոնտոն դնաց և երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Անգլիայի պատերազմական նախարարին և այլ կառավարող անձնավորութիւնների, ինչպէս և Ճօրճ թագաւորին հետ: Կըսուի թէ Պուլիարիան պատերազմին նկատմամբ համընթաց գործողութիւնների ծրարիւններ կազմեցին:

— Անգլիայի պատերազմական նախարար Լորա Բիշէյը որ Արևելքի գործերին շատ լուս հմուտ է, փարիզ

եկաւ ուր վարչապետ և արտաքին գործերի նախարար Տ. Պրիանի, պատերազմական նախարար զօրավար Կալէնէի և ուրիշ կարեւոր անձնավորութիւնների հետ խորհրդակցութիւններէ յետոյ կերթաւ անձամբ աչքէ անցունել Սալոնիկի ճանքով Սերպիայի օգնութեան զրկուած անգլիական զօրաբանակի վիճակն ու պէտքերը:

ՆՈՐ ՍՏԱՑՈՒՄԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լէօ. ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԻ ՎԱՅԵՐԱԳՐԵՐԸ
Հրատարակութիւն Ազգային Բիւրօյի, Թիֆլիս. Տպարան Ն. Աղանեանի. 1915. Գին 1 ռուբլի: Ստանալու համար դիմել Թիֆլիս Ազգային Բիւրօյին:

(Հայկական հարցը աւելի մանրամասնօրէն ծանօթացունելու համար ընդհանրութեան, Թիֆլիսի Ազգային Բիւրօն հրատարակել տուած է Լէօի սոյն աշխատութիւնը որ կը պարունակէ Հայկական խնդրին վերաբերեալ շատ մը տեղեկագրութիւններ և դաշնագիրներ: Հայկական խնդրով հետաքրքրուողների համար կարեւոր է այս գրքի ընթերցումը իւրեւ մէկ ամենակարեւոր և եղբերական հոտուածը մեր նորագոյն պատմութեան):

Հ. Սիմէոն Երեմեան. ԿԱՅԻԱՆԵՐ.
« Բաղմովէպ », « Գեղունի » պարբերական թերթերէն արտատպւած: Տպրն. Ս. Ղազար, Վենետիկ: Ութամս 344 երեսներէ բաղկացած այս գրքի գինն է 1 ֆր. Վենետիկի մէջ, Կարելի է ստանալ նաև Արմէնիայի գրառենեկէն Մարտէլի մէջ 1 ֆր. և 40 սանդիմով, վերադրելով վենետիկէն Մարտէլ փոստի ծախքը: Իսկ Մարտէլէն դուրս զրկուած պարագային 1 ֆր. և 80 սանդիմով:

(Կալլալները կը պարունակեն 34 վիպակներ, Հ. Ս. Երեմեանի բանաստեղծական հրապարիչ ոճով գրուած, իր հայրենասիրական տաք շնչով ոգևորուած, և մեծ մասամբ իրական կեանքէ առնուած դէպքերով նկարագրուած: Մերժուած վանցին որով կը սկսի այդ վիպակների շարքը, կը ներկայացնէ իրաւատ և ուրախ կեանք մը վարող հարուստների քար անտարբերութիւնը խեղճ ու թափառական Հայաստանցիին հանդէպ կամ անոնց ոգորմելու դժուէ կերպը: Իսկ վերջին վիպակը, Գրագետը, կարծես թէ իրական գիծեր կը ներկայացնէ հանգուցեալ անւանի գրագետ Արիփար Արիփարեանի կեանքէն: 34 վիպակներն ալ թէ և իրարմէ անջատ նիւթերի վըրայ կը դառնան, բայց գրուած են այնպիսի գրաւիչ ոճով մը որ գիրքը կարդալ սկսողը հետաքրքրութեամբ կը շարունակէ անընդհատ

կարդալ մինչև վերջը: Գիրքը զարգարուած է նաև մի քանի պատկերներով):

Հ. Ս. Երեմեան. ՓԱՌԱՆՁԵՄ. Մե. յուշ լեռնի տեսարանը. Պատկերներ և յուշեր հայրենի անշնաւէն: Պատմական ողբերգութիւն մէկ արարուածով: Վենետիկ. Տպարան Ս. Ղազար, Գին 50 սանդիմով վենետիկի մէջ, Կարելի է ստանալ « Արմէնիա »-ի միջոցով Մարտէլի մէջ 55 սանդիմով, Մարտէլէն դուրս 60 սանդիմով:

Կարօ Պալեան. ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ՍՐԱԲԱԿԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ. Տպագր. Չ. Պէրպէրեան Գահիրէ: Գին 3 ֆր.: Ստանալու համար դիմել հեղինակին Գահիրէ:

(354 էջերէ բաղկացած մեծադիր հատոր մ'է մաքուր տպագրութեամբ և զարդարուած արաբական ճարտարապետութիւնը ներկայացնող բազմաթիւ սքանչելի նկարներով: Հետաքրքրաշարժ է այս գրքի ընթերցումը որ արարական ճարտարապետութեան վրայ խօսելով, միանգամայն կը շօշափէ Եգիպտոսի պատմութիւնը և արաբ տիրապետութեան ներքեւ անոր կրած փոփոխութիւնները, սկսած Մահմեդէ մինչև մեր օրերը):

ԽԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ARMENIA

ԻՏԱԼԻԵՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ

Այս թերթի բաժնորդագրութեան համար շատ աւան ցին մը նշանակուած է տարածման նպատակով: Իտալիայի մէջ տարեկան բաժնորդագինն է 2 ֆր. եւ 50 սանդիմ, Իտալիայէն դուրս 3 ֆրանկ եւ 50 սանդիմ: Հասցէն է « Armenia » N° 73 Corso Regina Margherita Torino (Italia):

Իտալիայէն Armenia-ի հրատարակութեան ձեռնարկուած լինելով հայապատու գաղափարների ծաւալման նպատակով Իտալիայի մէջ, որ Հայերին նպատակաւ Քառեակ Համաձայնութեան երկիրներէ մին է եւ Արեւելեան խնդրի կարգադրութեան մէջ մեծ դեր ունի կատարելը, յուսով ենք որ բանիմաց եւ հայրենասէր Հայեր կը փութան իրենց բաժնորդագրութեամբ բազմաթիւ սոյն հրատարակութիւնը Իտալիայէն չփխցող Հայերն ալ բաժնորդագրուելով կրնան նուիրել թերթը իրենց խաղաղ բարեկամներին եւ ծանօթներին:

Սոյն ամսաթերթի գործակալութիւնը յանձն տուած պատեղ « Մարտէլի » Հայ Երեսփոխան Սիմէոն Երեմեան, ուստի բաժնորդագրուելու ուղղութիւնը կրնան դիմել նաև « Արմէնիա »-ի խմբագրութեան գրասենեակը: « Երեսփոխան » Սիմէոն Երեմեան վարչութեան անդամներէն Տիար Եղիշէ Թորոսեանին:

ՏԻՕՐԷ — ԽՐԵՄԻՆ

ՊՓՓՓՓՓՓՓՓՓՓ
ՄԱՐՏԷԼԻ

Հայերէն Տպարան Բ. Փոքրապետաձ
Le Gérant: François CARRIERE.
Marseille. — Imprimerie du Midi